

Sygn. akt I Ca 402/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2013 r.

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Barbara Bojakowska

Sędziowie SSO Elżbieta Zalewska-Statuch

SSO Katarzyna Powalska

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 6 listopada 2013 r. w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z powództwa A. B., A. N. i D. S.

przeciwko (...) SA w W.

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Łasku

z dnia 5 sierpnia 2013 r. sygn. akt I C 702/12

1. oddala apelację;

2. zasądza od pozwanego (...) SA w W. na rzecz powodów A. B., A. N. i D. S. kwoty po 600 (sześćset) złotych dla każdego z nich tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji.

Sygn. akt I Ca 402/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 5 sierpnia 2013 roku Sąd Rejonowy w Łasku w sprawie z powództwa A. N., D. S., A. B. przeciwko (...) S.A w W. o zadośćuczynienie zasądził od pozwanego na rzecz powoda A. N. kwotę 7500,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 21 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie. Ponadto Sąd nie obciążył powódki kosztami procesu od oddalanej części powództwa i nakazał pobrać od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Łasku kwotę 537,03 zł tytułem nieuiszczonych kosztów procesu od uwzględnionej części powództwa. W stosunku do powódki D. S. Sąd zasądził od pozwanego na jej rzecz kwotę 7.500,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 21 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie. Nie obciążył powódki kosztami procesu od oddalanej części powództwa i nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Łasku kwotę 532,28 tytułem nieuiszczonych kosztów procesu od uwzględnionej części powództwa. W zakresie powództwa A. B. Sąd zasądził na jego rzecz od pozwanego kwotę 7500,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 21

kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie. Sąd nie obciążył powoda kosztami procesu od oddalonej części powództwa, nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Łasku kwotę 530 zł (pięćset trzydzieści złotych) tytułem nieuiszczonych kosztów procesu od uwzględnionej części powództwa. W pozostałym zakresie Sąd zniósł koszty procesu wzajemnie pomiędzy stronami.

Orzeczenie to zostało wydane w oparciu o ustalenia, których istotne elementy przedstawiają się następująco:

Sąd ustalił, że w dniu 20 grudnia 2006 roku w miejscowości T. gm. Ł. kierujący samochodem marki F. (...) o nr rej. (...) P. K. w stanie nietrzeźwym zjechał nagle na lewą część jezdni i zderzył się z jadącym z przeciwnego kierunku samochodem marki O. (...) o nr rej. (...) kierowanym przez G. B.. W wyniku przedmiotowego wypadku brat powodów G. B. na skutek doznanych obrażeń ciała zmarł po przewiezieniu do szpitala w Ł.. Sprawca wypadku został skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Łasku. Posiadał ubezpieczenie w zakresie odpowiedzialności cywilnej w (...) S.A.

G. B., który poniósł w wyniku tego wypadku śmierć, pozostawił po sobie żonę i czworo dzieci, matkę oraz troje rodzeństwa tj. powoda - brata A. B., powódki - siostry D. S. i A. N..

W dacie śmierci G. B. miał 43 lata i był najmłodszym z rodzeństwa. Rodzeństwo było ze sobą żyte, spędzało wspólnie wolny czas, święta i odwiedzało się wzajemnie. Nagła śmierć brata była dla powodów wielkim szokiem i nie umieli pogodzić się ze stratą bliskiej jej osoby.

Powódka D. S. ma 60 lat, jest mężatką, ma czworo pełnoletnich usamodzielnionych dzieci. W dacie śmierci brata była na zasiłku przedemerytalnym, a obecnie jest na emeryturze. Sąd ustalił, że po śmierci brata G. B. powódka nie korzystała ze zwolnienia lekarskiego, nie leczyła się u psychologa czy lekarza psychiatry, a jedynie zażywała leki nasenne zapisane jej przez lekarza rodzinnego. Według biegłego, obecnie po upływie 6 lat od śmierci brata powódka nie wymaga specjalistycznego leczenia. Uczucia towarzyszące powódce w okresie żałoby nie miały charakteru patologicznego i były typowymi emocjami wynikającymi z żalu po stracie bliskiej osoby. Nie stwierdzono u powódki symptomów zaburzeń funkcjonowania psychologicznego i nie stwierdza się uszczerbku na zdrowiu w aspekcie psychologicznym czy psychiatrycznym w związku ze śmiercią brata. Powódka aktualnie jest najbardziej skoncentrowana na swojej najbliższej rodzinie tj. dzieciach, mężu i wnukach, co wskazuje na to, że z upływem czasu smutek i ból po stracie brata jest odczuwany zgodnie z prawidłowościami mniej dotkliwie.

Powódka A. N. ma 55 lat, jest mężatką, ma troje pełnoletnich usamodzielnionych dzieci. Od kilkunastu lat pozostaje osobą bezrobotną. Relacje ze zmarłym bratem G. powódka ocenia, jako najbliższe spośród rodzeństwa. Po śmierci brata G. B. powódka nie korzystała ze zwolnienia lekarskiego, nie leczyła się u psychologa czy lekarza psychiatry, a jedynie zażywała leki uspokajające zapisane jej przez lekarza rodzinnego. Sąd ustalił, że obecnie nie wymaga specjalistycznego leczenia. Nie stwierdzono u powódki symptomów zaburzeń funkcjonowania psychologicznego i nie stwierdza się uszczerbku na zdrowiu w aspekcie psychologicznym czy psychiatrycznym w związku ze śmiercią brata. Powódka aktualnie jest najbardziej skoncentrowana na swojej najbliższej rodzinie tj. dzieciach, mężu i wnukach, co wskazuje na to, że z upływem czasu smutek i ból po stracie brata jest odczuwany zgodnie z prawidłowościami mniej dotkliwie.

Powód A. B. ma 56 lat, jest rozwiedziony, ma dwie pełnoletnie usamodzielnione córki. Powód pracował jako zawodowy kierowca, a obecnie jest bezrobotny. Powód pozostaje w dobrych relacjach z rodziną. Relacje ze zmarłym bratem G. powód ocenia, jako najbliższe spośród rodzeństwa, gdyż mieszkali w jednym podwórku, pomagali sobie wzajemnie i to głównie z bratem podejmowali rozmowy na poważne tematy. Podobnie jak reszta rodzeństwa, po śmierci brata nie leczył się u psychologa ani psychiatry, obecnie też nie wymaga takiego leczenia. Biegły nie stwierdził symptomów zaburzeń funkcjonowania psychologicznego i nie stwierdza się uszczerbku na zdrowiu w aspekcie psychologicznym czy psychiatrycznym w związku ze śmiercią brata. Ból po śmierci brata jest obecnie odczuwany mniej dotkliwie zgodnie z prawidłowościami.

W dniu 23 lutego 2012 roku pełnomocnik powodów dokonał w (...) S.A. Centrum Likwidacji S. w Ł. zgłoszenia roszczeń z tytułu zadośćuczynienia pieniężnego w związku z naruszeniem dóbr osobistych na skutek śmierci osoby bliskiej. Pozwany (...) S.A. pismem z dnia 20 kwietnia 2012 roku odmówił powodom wypłaty zadośćuczynienia w związku ze śmiercią G. B..

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd uznał żądania powodów za zasadne w części.

Sąd nie miał przy tym wątpliwości co do tego, że na skutek wskazanego wypadku drogowego z dnia 20 grudnia 2006 roku doszło do naruszenia dobra osobistego powodów w postaci szczególnej więzi rodzinnej łączącej ich ze zmarłym G. B. wynikającym z pokrewieństwa i że każdy z powodów, jako poszkodowany posiada legitymację i interes prawny w zakresie wystąpienia z roszczeniami objętymi żądaniem pozwu przeciwko pozwanemu ubezpieczycielowi, jako ponoszącemu odpowiedzialność z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych. Pozwany na podstawie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zgodnie z art. 822 § 1 kc jest obowiązany do naprawienia szkody i zadośćuczynienia.

Sąd w uzasadnieniu wskazał, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i 24 kc. Jako, że wypadek o którym mowa w niniejszej sprawie miał miejsce przed dniem wejścia w życie nowelizacji Kodeksu cywilnego z dnia 30 maja 2008 r, która wprowadziła przepis z art. 446 § 4 (zezwalający na uzyskanie zadośćuczynienia od osoby odpowiedzialnej za śmierć osoby bliskiej bez potrzeby wykazywania jakichkolwiek dodatkowych przesłanek poza wymienianymi w tym przepisie), Sąd powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego uznał, że podstawę dochodzenia zadośćuczynienia za doznaną krzywdę przed dniem 3 sierpnia 2008 roku w następstwie naruszeniem deliktem dobra osobistego w postaci szczególnej więzi rodzinnej łączącej osobę zainteresowaną ze zmarłym stanowi art. 448 kc w zw. z art. 24 § 1 kc.

Sąd, biorąc pod uwagę wyrażone w orzecznictwie kryteria miarkowania doznanej krzywdy i cele zadośćuczynienia, a także posiłkując się opiniami biegłego specjalisty psychologa stwierdził, że niespodziewana śmierć G. B. spowodowała u każdego z powodów rozpacz, ból, osamotnienie i cierpienie. Powodowie stracili ważną dla siebie osobę bliską, z którą łączyły ich niepowtarzalne więzi i nic ani nikt nie jest w stanie ich zastąpić. Uznał zatem, że odpowiednią i wystarczającą kwotą rekompensującą ich cierpienia i krzywdę jest kwota 7500 zł dla każdego z powodów.

W związku z tym, że powodowie nie wymagają specjalistycznego leczenia i nie stwierdzono u nich uszczerbku na zdrowiu w aspekcie psychologicznym czy psychiatrycznym, a uczucia towarzyszące im po śmierci nie miały charakteru patologicznego, a także mając na uwadze to, że wystąpili z roszczeniem dopiero po tak długim czasie Sąd oddalił ich powództwa w pozostałym zakresie.

Z powyższym wyrokiem nie zgodził się pozwany.

W apelacji zaskarżył orzeczenie w części tj. w zakresie w jakim Sąd zasądził na rzecz powodów kwotę po 7500 zł dla każdego tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 21 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty.

Skarżący zarzucił wyrokowi naruszenie prawa materialnego, a konkretnie przepisu art. 448 kc w związku z 24 kc poprzez przyjęcie, że powodom przysługuje zadośćuczynienie z tytułu naruszenia dóbr osobistych, tj. więzi rodzinnych między członkami rodziny, a także przepisu art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2013 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych poprzez przyjęcie, że umowa ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych obejmuje odpowiedzialność odszkodowawczą za naruszenie dóbr osobistych inne niż życie i zdrowie.

W konkluzji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części zaskarżonej poprzez oddalenie roszczeń powodów o zadośćuczynienie w całości, skorygowanie kosztów procesu, a także o zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja pozwanego jest bezzasadna i podlega oddaleniu.

Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, jak również podziela wszystkie wyprowadzone na ich podstawie wnioski.

W ocenie Sądu Okręgowego zarzut naruszenia przepisu art. 448 k.c. w związku z art. 24 k.c. nie zasługuje na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie powodowie twierdzili, że w wyniku śmierci brata doznali krzywdy, zatem rozważenia wymagało w pierwszej kolejności, czy w przypadku krzywdy związanej ze śmiercią osoby bliskiej możliwe jest uzyskanie zadośćuczynienia, co z kolei uzależnione jest od oceny, czy czyn powodujący śmierć osoby bliskiej może być uznany za działanie naruszające dobra osobiste członków rodziny zmarłego.

Katalog dóbr osobistych, do którego odwołuje się art. 23 k.c., ma charakter otwarty. Przepis ten wymienia dobra osobiste człowieka pozostające pod ochroną prawa cywilnego w sposób przykładowy, uwzględniając te dobra, które w praktyce mogą być najczęściej przedmiotem naruszeń. Nie budzi jednak wątpliwości, że przedmiot ochrony oparty na podstawie art. 23 i 24 k.c. jest znacznie szerszy. Należy uznać, że ochronie podlegają wszelkie dobra osobiste rozumiane jako wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym uznaje się za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę. W judykaturze uznano, że do katalogu dóbr osobistych niewymienionych wprost w art. 23 k.c. należy np. pamięć o osobie zmarłej, prawo do intymności i prywatności życia, prawo do planowania rodziny lub płéć człowieka. Trudno byłoby znaleźć argumenty sprzeciwiające się zaliczeniu do tego katalogu także więzi rodzinnych. Więzy te stanowią fundament prawidłowego funkcjonowania rodziny i podlegają ochronie prawnej (art. 18 i 71 Konstytucji RP, art. 23 k.r. i o.). Skoro dobrem osobistym w rozumieniu art. 23 k.c. jest kult pamięci osoby zmarłej, to może nim być także więź między osobami żyjącymi.

Nie ma zatem przeszkód do uznania, że szczególna więź emocjonalna między członkami rodziny pozostaje pod ochroną przewidzianą w art. 23 i 24 k.c. Pogląd taki pojawił się także w orzecznictwie. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w uzasadnieniu wyroku z dnia

23 września 2005 r., I ACA 554/05 (nie publ.) stwierdził, że szczególna więź rodziców z dzieckiem, przysługująca zarówno dziecku, jak i rodzicom w prawidłowo funkcjonującej rodzinie, zasługuje na status dobra osobistego, podlegającego ochronie przewidzianej w art. 24 § 1 k.c. Nadto Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia z dnia 14 stycznia 2010 r., IV CK 307/09 uznał, że spowodowanie śmierci osoby bliskiej może stanowić naruszenie dóbr osobistych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c.

W przedmiotowej sprawie spowodowanie śmierci osoby bliskiej dla powodów stanowi zatem naruszenie dóbr osobistych członków jego rodziny. Nie ulega wątpliwości, że powodowie tracąc brata odnieśli ogromną krzywdę, co uzasadnia przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Zgodnie bowiem z wyżej już powołanym wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 r., IV CK 307/09 spowodowanie śmierci osoby bliskiej przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731) mogło stanowić naruszenie dóbr osobistych najbliższych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie

im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. (patrz też uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 III CZP 32/11. czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012 r. I CSK 313/11). Wprowadzenie art. 446 § 4 k.c. doprowadziło jedynie do zmiany w sposobie realizacji roszczenia przez skonkretyzowanie osób uprawnionych

do jego dochodzenia oraz przesłanek jego stosowania (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 12 lipca 2013, I ACa 227/13). Z kolei według Sądu Apelacyjnego w Warszawie konstrukcje zawarte przez ustawodawcę w art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. oraz 446 § 4 k.c. są tożsame w skutkach, zaś to, co je odróżnia, to możliwość zastosowania, z uwagi na umiejscowienie deliktu na osi czasu. Przed dniem 3 sierpnia 2008 r. osoby spełniające przesłanki podmiotowe wynikające z art. 448 k.c. również korzystały z ochrony, jaką po tej dacie doprecyzowano w ramach art. 446 § 4 k.c. Odmienne ujęcie byłoby niedopuszczalne, jako niezgodne z rolą przyznaną przez ustawodawcę w ww. unormowaniu oraz braku oparcia w obowiązującym ówczesnie, porządku prawnym (wyrok SA w Warszawie z dnia 19 czerwca 2013 r., I ACa 1270/12).

W ocenie Sądu Okręgowego, nie zasługuje na uwzględnienie, zarzut naruszenia art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. nr 124, poz. 1152).

Zgodnie z tym przepisem z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Wbrew temu co twierdzi skarżący przepis ten w żadnym razie nie wyłącza możliwości dochodzenia roszczeń majątkowych wynikających z przepisów kodeksu cywilnego, w tym też żądań o charakterze pieniężnym związanych z naruszeniem dóbr osobistych i nie stanowi o braku podstaw do odpowiedzialności ubezpieczyciela.

Zagadnienie to było przedmiotem pytania prawnego skierowanego do Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 20 grudnia 2012 roku, III CZP 93/12 stwierdził, że artykuł 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.) – w brzmieniu sprzed dnia 11 lutego 2012 r. – nie wyłączał z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c.

Z tych wszystkich względów apelacja pełnomocnika powódki jako bezzasadna na podstawie art. 385 k.p.c. podlegała oddaleniu.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 w związku z art. 108 § 1 k.p.c. oraz z § 6 pkt 4, § 12 ust. 1 pkt 1 i § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.) obciążając nimi stronę przegrywającą.